СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 99. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 2-го травня 1941. No. 99. Jersey City, N. J., Friday, May 2, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ СТЯГАЄ ТОРГОВЕЛЬНІ КОРАБЛІ НА ПОМІЧ АНГЛІЇ

ВАШИНГТОН. — Президент звелів американській морській комісії, щоб стягнула торговельних кораблів на два міліони тон містоти і ті кораблі віддала до диспозиції тим чинникам, які доставляють до Анґлії военну поміч. Тих кораблів морська комісія має дістати з приватних торговельних ліній, від военної фльоти, а передусім від чужих компаній, які мають свої кораблі в американських портах. Чужих кораблів, що внаслідок війни застрягли в американських портах і не роблять жадної роботи, є один міліон тон. Більшість з них вже сконфіскована і треба лиш одобрення з боку конґресу, щоб їх віддати для вжитку. В інших полудневих краях, а також у американських заморських посілостях, назбирається ще один міліон нечинних кораблів. Президент звелів запрягти кожний, хочби найменший корабель для перевозу продуктів до Европи і для створення з них „корабельного мосту", як це він раніше заповідав.

СЕНАТ ПІДДЕРЖУЄ ПОЛІТИКУ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Сенатський комітет закордонних справ відкинув 13-ма голосами, проти 9, взяти під загальні наради сенату справу конвоїв. Сенатори Тобі і Най, які належать до бльоку ізоляціоністів, домагались, щоб справа конвоїв була поставлена під наради повного сенатського складу і щоб були ухвалені виразні закони, які заборонялиб президентови уживати конвоїв. Але сенатський комітет заграничних справ відкинув це домагання і не хоче навіть цеї справи поставити під загальні наради, бо уважає, що дискусія над цею справою не принеслаб бажаної користи, а навпаки моглаб нанести шкоду, поглублюючи розкол серед американської суспільности.

УСУВАННЯ СТАРШИХ ОСІБ З ОФІЦЕРСЬКОГО СКЛАДУ.

ВАШИНГТОН. — У звязку з відмовою президента поновно приняти відомого колюмніста і ґенерала Гю Джансо- [illegible] мії, в офіційних колах говорять, що президент старатисьме виполоти старшинський склад зо старих старшин, які вже відбігли від модерної військової техніки, та які своїм здоровлям не годні витримувати модерної війни. Гю Джансон зо свойого боку заявив, що він не хотів служити на фронті, тільки як військовий орґанізатор людей і промислу, в чім він має великий досвід. Дехто каже, що президент не приняв його до армії тому, бо він гостро критикує політику уряду. А президентови потрібно таких людей, які льояльно відносилисяб до нього.

НАКС ГОВОРИТЬ, ЩО ВОЄННІ КОРАБЛІ НЕ ПІДУТЬ ДО АНҐЛІЇ.

ВАШИНГТОН. — Секретар фльоти Френк Накс, заявив, що департамент фльоти не задумує в теперішню хвилю передавати Анґлії жадних военних кораблів. Бо всіх кораблів потрібно самій Америці. Зрештою, Анґлія навіть не просила Америки кораблів. Найвище, говорив він, Америка дасть Анґдії в короткім часі певну частину малих моторових лодок, які отсе виходять з фабрик. Ця заява секретара Накса була наче відповідю на натяк шефа морських операцій, адмірала Старка, який говорив, що правдоподібно Америка дасть вкоротці певну частину своїх военних кораблів Анґлії.

ВОЯКОВИ ПОТРІБНЕ ЗДОРОВЕ СЕРЦЕ.

БОФАЛО. — Перед медичним товариством стейту Ню Йорк, два лікарі, Бішоп і Кремптон, накликали американську армію, щоб була обережна з набором нових вояків і не брала таких, що мають не дуже сильне серце, або схильні до чуттєвих забурень, які з черги зле впливають на серце. З таких вояків, головно в теперішню війну, буде мало користи, говорили згадані лікарі.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ХОЧЕ ТВОРИТИ „ДОМАШНЮ ОБОРОНУ".

НЮ ЙОРК. — Перед зарядом нюйорських доків посадник Ля Ґвардія виголосив промову, в якій сказав, що цивільні власти повинні відразу взятись за творення відділів домашньої оборони, які складалисяб з тих чоловіків, яких зогляду на їх родини, або працю, не взято до війська. Вони повинні в вільних від праці хвилях вивчувати военної штуки, головно відбивання ворожих літаків, гашення домів, рятування ранених і т. п. Справді внаслідок набуття баз, говорив Ля Ґвардія, на випадок війни дійсна боротьба булаб зведена далі на морі, проте Ню Йорк і околиця моглиб також зазнати бомбардувань. Тим більше, що внаслідок окружаючих рік і заливів ворожі літаки моглиб добре розпізнати частини міста Ню Йорку, навіть колиб все в місті було затемнене. Посадник говорив, що вишколом занялисяб цивільні власти, але команда над цими відділами домашньої оборони спочивалаб у руках військових.

СМЕРТНІСТЬ НЕМОВЛЯТ ЗМЕНШИЛАСЬ.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок доброї лікарської опіки смертність немовлят в Ню Йорку, головно в перших трицяти днях по їх народженні, дуже зменшилась. Із 2,000 немовлят, які подотепер щороку вмирали, лікарам вдалось врятувати половину. Серед найголовніших причин, що позбавляють життя новонароджених дітей, є запалення дитячих легенів, ріжні поранення при роджені й приспішене родження. Медична техніка і нові методи вже вміють з тими причинами боротись.

РОЗПОЧАЛАСЬ ПРОДАЖА ДЕРЖАВНИХ ОБОРОННИХ БОНДІВ

Президент Рузвелт купив перший державний бонд державної оборони і тим започаткував розпродаж названих бондів серед широкого загалу. Притій нагоді президент виголосив промову і пояснив ціль тих бондів. В нинішній час, говорив президент, простір не відграє ніякої ролі. Внаслідок техніки люди з одної частини світу без більших перешкод можуть дістатись до другої частини. Тому кожна частина, без огляду на свої географічні границі й оборони, не може нехтувати тих небезпек, що грозять з інших боків. Тому й Америка мусить в нинішні часи сильно зброїтись. Молоді американські хлопці йдуть нині до війська і посвячують там свій час майже без ніякої матеріяльної нагороди. Ті люди, що залишились вдома, а які мають добрі роботи і платні, повинні жертвувати дещо зо своїх приходів і купувати ці оборонні бонди, за які можна буде покрити видатки на зброєння.

Водночас з тим президент закупив також 20 оборонних марок, які обіцяв дати по дві своїм унукам. Ці марки можна купувати по 16,000 американських почтових урядів і вони призначені для тих людей, які не мають більше фондів, а які все-одно бажають чимсь причинитись до кампанії національного зброєння. З бондів і марок секретар Морґентав надіється зібрати цього року коло шість біліонів долярів, на покриття державних видатків. Морґентав сказав, що цей раз, відмінно, як це було останньої війни, продажа бондів і марок не буде провадитись серед крикливої кампанії, патріотичних промов і ненависти до потенціонального ворога. Уряд буде апелювати до холодного розсудку своїх громадян.

ЛИШ КОМУНІСТИ ЦЬОГО РОКУ СПРАВЛЯЮТЬ „СВЯТО ПЕРШОГО ТРАВНЯ"

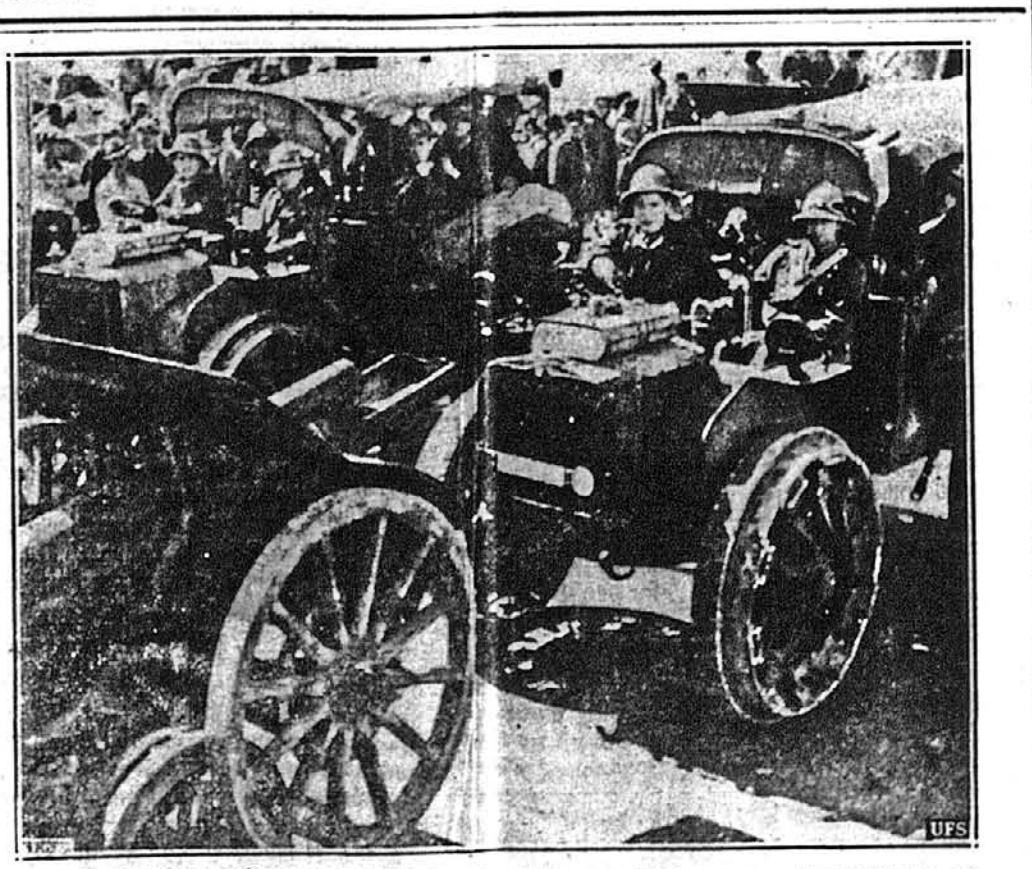
Всі „ліберальні", „поступові", соціялістичні й загалом „рожеві" партії порішили цього року не брати участи в вуличній параді „Першого Травня". Бо ця парада вцілости змонополізована комуністами. Автім, свято „Першого Травня" запровадили в себе такі деспотичні краї, як Німеччина, Совєти, Італія. Тому те свято тратить для робітництва своє значіння. Багато нюйорських юній відмовилось цілковито від участи в цім святі. Лиш поодинокі члени юній на власну руку взяли в нім участь. Навіть комуністи між собою посварились. Офіційна комуністична партія, яка сліпо виконує інструкції Москви, мала свою параду на Юніон Сквері. Зате друга комуністична фракція, звана неофіційно „троцькістами", а офіційно „робітничою соціялістичною партією", мала свою параду на Ірвінг Плейс.

З ГРЕЦІЇ ВИДІСТАЛОСЬ КОЛО 80% БРИТІЙСЬКИХ ВОЯКІВ

[illegible] тепер можна цілком певно ствердити, що евакуація британського війська з Греції відбулась у найбільшому порядку і з великим успіхом. Далі кажеться, що британці зачали покидати Грецію на просьбу грецької влади, коли виявилось, що дальший опір супроти переважаючих німецьких військ є безнадійний. Таким чином виратувано 80% британської армії в Греції. А коли брати під увагу, що там було 60,000 вояків, то значить, що виратувано 48,000. Німецькі звідомлення подають, що в німецькій неволі є коло 5,000 британців. Коли є яка британська втрата, то в тяжкім зброєнню, себто в тяжких гарматах і повзах. Серед поспіху і великого німецького натиску з боку німецьких летунів, можна було вратувати армію з легкою зброєю, а решту треба було нищити і так полишати. При тому зазначується, що коли навіть дісталось у німецькі руки дещо з тяжкої зброї, то це є та зброя, якої німцям не тільки, що не бракує, але якої мають подостатком. Британське военне звідомлення, видане в Єгипті, висказується надзвичайно похвально про британські сили, що творили зади відступаючої армії й спинювали німецькі наступи, щоб таким чином дати британській армії спромогу видістатись з Греції. При цьому зазначується ще й те, що не можна було вживати Пірею, себто найбільшої грецької пристані, бо вона була цілком знищена й постійно бомбардована, а треба було часто допливати до кораблів просто зо звичайного берега.

ВАШИНҐТОН ПРО НІМЕЦЬКИЙ НАСТУП

До Вашинґтону надходять відомости про те, що німці сильно скріпляють свої сили в Африці. З того заключають, що вони зачнуть, правдоподібно, наступати рівночасно на Суезький канал на сході й на Ґібральтар та заході. Також будуть цілком певно бомбардувати постійно остров Крету, який треба вважати навіть втраченим зо стратеґічного боку. Є ще слідний сильний натиск німців на французький уряд в Віші, що є мабуть злучене з тим, щоб ужити французькі кольонії в Африці, а то й французьку армію, до офензиви проти Великої Британії.

НА АФРИКАНСЬКОМУ ФРОНТІ. Італійські артилерійні кольони посуваються на фронт у Північній Африці, щоби створити чолову частину в наступі військ оси на британські позиції. (Світлина походить з Італії).

БРИТІЙЦІ УСПОКОЄНІ ВИЯСНЕННЯМИ ЧОРЧІЛА ТА ІДЕНА

ЛОНДОН. — Посли в парляменті, як і ціле населення Анґлії, відітхнули лекше, коли почули виснення британського премієра, Винстона Чорчіла про военні події в Греції, та дізнались про ноту грецького уряду до Ідена, британського міністра заграничних справ, якою вказувано Британії, що дальша боротьба грецької армії в самій Греції наразі безнадійна. Виявляється, що евакуація британської армії відбулась не тільки в порозумінню з грецьким урядом, але ще за його порадою і вказівками. Та найбільше вдоволення охопило загал, коли Чорчіл заявив, що в Греції було до 60,000 британського війська, а з того виратувалось цілком певно вже яких 45,000 вояків. Знову в боротьбі з німцями, головно довкола Олімпейської гори і в Термопілях не втрачено більше як 3,000 британських вояків, в чому є вже як ранені так і вбиті. Значить, що втрати є відносно дуже малі, коли зважити, що боротьба була дуже завзята, та що треба було змагатись з армією, що була пять разів сильнішою.

УКРАЇНА ДАЛІ НА ОВИДІ.

БЕРН (Швайцарія). — Кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" містить в тій газеті обширний допис зо Швайцарії, в якому висказує погляди на Росію тих дипльоматів і політиків, що перебувають в столиці Швайцарії. Отже назагал панує переконання, що таки йде до военного напруження між СССР і Німеччиною. Заключають це по тому, що Совєти, що вже й без того держать великі сили війська над совєтсько-німецькою границею, тепер ті сили ще більше скріпляють. Далі кажуть, що над Прутом, Дністром і на просторі між Львовом і Одесою Совєти мали досі 40 дивізій війська і нагромадили там величезну масу военного матеріялу. Тепер це скріплено ще новими 20 дивізіями. Мало дійти навіть до того, що Берлін мав запитувати Москву, проти кого звернене те зброєння. Приготовлено навіть спеціяльні препарати та літаки, щоб знищити евентуально весняні засіви в Україні. Далі кажеться, що є совєтська тяжка артилерія над Фінським заливом, як теж призначено совєтською командою ще 15 до 20 дивізій для охорони Латвії, Естонії й Литви. Совєти скріпляють свої сили теж і на полудні, маючи на увазі захоплення німцями островів на Егейськім морі, а з тим і свого роду контролю над входом до Чорного моря, чи виходом з нього.

ПОЛЯКИ В СОВЄТСЬКІЙ АРМІЇ.

Згаданий кореспондент подає ще й таке, що москалі мали ніби перетягнути тепер на свою сторону велике число поляків, що живуть на землях, які передше держала Польща, а тепер є під Совєтами. Ті поляки мали громадно вступити до совєтської армії, щоб пімститись на німцях за те, що забрали польські землі.

„ПЛЯН ГОФМАНА".

Ще далі говориться в дипльоматичних колах про те, що Росія рахується з тим, що Німеччина готова застосувати у війні з нею давний военний плян ґен. Гофмана і повести такісамі военні операції як в 1917 році, коли то розбито російську армію. Цей плян передбачує рівночасний напад на Росію з півночі й полудня з головними операціями на Україні. Пригадують, що оті операції закінчились миром в Берестю Литовськім в 1918 році.

ЗМІНЕНИЙ ТОН НАЦІСТІВСЬКОЇ ПРЕСИ.

Кажуть далі, що Совєти особливо затривожені зміненим тоном німецької преси у відношенню до совєтських справ. Та преса пише в саркастичному тоні „про совєтські намагання заховати мир в Европі й не розтягати війни". А далі вимагає виснення цілі переговорів, що то ведуться між совєтським амбасадором в Лондоні Іваном Майським і Антоні Іденом, британським міністром заграничних справ. Німецькій пресі неясне, чому Совєти давали запевнення Туреччині, коли у Відні югославські міністри Цветковіч і Марковіч підписували приступлення Югославії до держав „осі". А далі, чому заключили Совєти договір приязни з Югославією кілька годин перед вибухом війни Німеччини з нею, хоч їх повідомлено, що та війна вибухає. Далі німецька преса нагадує Совєтам, що вони заявили Мадярщині, що вона повинна встидатись, що напала на Югославію. Вкінці питає, чому Совєти намагались відтягнути Болгарію від того, щоб пішла разом з державами „осі".

СОВЄТИ ПРО НАЦІСТІВ У ФІНЛЯНДІЇ.

МОСКВА. — Совєти проголосили, що в Фінляндії находиться 12,000 німецького війська, що щойно прибуло з Німеччини з тяжкими гарматами і повзами. Таке проголошення замітне вже з того боку, що це перший раз почув загал у Совєтах, що в Фінляндії є взагалі німці. З Гельсинок, столиці Фінляндії, спростовується це урядово так, що совєтське повідомлення не виглядає на точне. Це, каже фінський уряд, вийшло на беріг коло 1,300 неузброєних німецьких вояків в пристані Або, що мають зараз відійти до Норвеґії, згідно з умовою, заключеною минулої осені з Німеччиною. Подібна умова про перевіз військ до Норвеґії має існувати теж і між Швецією і Німеччиною. Таке саме заявляє теж фінський посол у Вашинґтоні. Та інші інформації є того роду, що Фінляндія хоче іти разом з Німеччиною в поході на Росію, думаючи таким чином дістати назад землі, що їх втратила в війні зо Совєтами.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ПОКАЗУЄ НА ЗМІНУ?

Світова преса знову заговорила за питання, чи не прийде до німецько-російської війни, а спеціяльно чи незахоче Гітлер загорнути совєтської України.

Притокою до нових коментарів стало звідомлення совєтського уряду, що він не буде дозволяти на трансітовий (переходовий) перевіз воєнних матеріялів через територію совєтської Росії. Термін „воєнні матеріяли" розуміється широко; не лише амуніцію й частини воєнної машинерії, але й машинерію для виробу амуніції й воєнної машинерії, вибухових засобів і отруй.

Звідомлення мусіло викликати широке зацікавлення вже хочби тому, що є воно до певного ступня признанням самого совєтського уряду, що через Росію таки перевожено певні матеріяли для вжитку Німеччини, як це здавна закидав британський уряд і як це постійно заперечував російський уряд. Це є зарядження на зустріч домаганні американського уряду, щоб з матеріялів, які висилається зо Злучених Держав до совєтської Росії, нічого не передавати державам осі.

Це певно було й причиною, що заставила урядників американського департаменту стейту віднестися до російського звідомлення з рішучим одобренням. Ці урядники добачили в тому зарядженню навіть доказ, що відносини між Росією й Німеччиною стають щораз більше напружені. Очевидно, американські урядники пояснюють собі цей факт останніми подіями на Балкані; скорі й рішаючі перемоги Гітлера там не могли вдоволяти Росії. Вона побачила в них можливість зачіпки між Росією й Німеччиною. Передбачаючи це, Росія мовляв, старається зробити Німеччині шкоду, де може.

В Англії ця сама вістка викликала дещо відмінні коментарі. На думку англійських коментаторів, своєю забороною проти трансітового перевозу воєнних матеріялів через совєтську територію совєтський уряд націлюється не стільки проти Німеччини, скільки проти Туреччини: такою забороною хоче Росія здержати довіз зброї зо Швеції. Можливо навіть, що Росія хоче здержати довіз амуніції з Німеччини до Японії, що вказувало би, що останнє замирення між Росією й Японією не виключає ще в уяві Сталіна нової війни між Росією й Японією. На всякий випадок англійські коментатори не чуються дуже схильними бачити в російській заборонї постепенного псуття відносин між Росією й Німеччиною.

Настільки можна судити з вісток з внутрішнього стану совєтської Росії, англійське пояснення ситуації видай ближче правди. Росія тепер зовсім не здібна до ніякої ввійни з якоюнебудь більшою державою. Вона не може мірятися навіть з другорядною військовою силою, а не то з першорядною, якою є Німеччина. Росія знає, що на випадок такої війни вона була би скоро й основно розбита. Знаючи це, російський уряд старається не допускати за ніяку ціну до такої війни. Він зробить усе, що лише від нього будуть жадати, щоб лише не було війни. Коли Німеччина поставить Росію перед вибором дороги Румунії й Мадярщини чи дорогою Югославії й Греції, правдоподібніше ждати, що Росія піде дорогою Румунії й Мадярщини.

КІНЕЦЬ ПАНСЛАВІЗМУ

(Для „Свободи" з Женеви, Швайцарія).

Ясних сторінок історія панславізму властиво не має вже з тої простої причини, що ним проводив завжди московський імперіялізм. Та ганебність її кінця перевищує безмірно її найтемніщі сторінки. Югославсько - московський пакт ненападу і „приязні" підписаний в моменті, коли Югославія вступала в бій з без порівнання міцнішими противниками, є огидним чином такого московського фарисейства, що його могли доконати лише сучасні кремлівські можновладці. Для того, щоб підписати такий акт, допомагаючи Німеччині провадити війну від самого її початку і продовжуючи далі цю допомогу, треба бути справжніми фарисеями. Провокаційність цього потягнення московської дипломатії не підлягає сумніву вже тому, що приготовання його вимагало деякого часу; зрештою до тогож самого гатунку дипломатичної чинности належала і догана болгарському урядові і останній турецько-московський пакт „невтральности і зрозуміння". Колиб московський уряд був мав якийсь намір взяти участь у війні по боці противників Німеччини, він був би зробив це зараз, коли спротив Греції і Югославії не був зломаний і коли Туреччина моглаб ще інтервеніювати збройно на Балкані. Але такого наміру московський уряд ані трохи не мав і не має. Він пхає державу до війни лише для того, щоб „поширити і поглибити боротьбу поміж буржуазними державами", незалежно від того, якому з воюючих таборів це може бути корисно чи шкідливо.

Полишімо тим часом міркувати про те, який буде найближчий перебіг і остаточний результат цеї московської політики, і обмежимося ствердженням факту того, що вона почалась з поразки на такім значнім полі московського імперіялізму, яким був для нього панславізм. Приблизно сто років тому розпочалась на цім полі новітня доба московського імперіялізму, злучена з іменами таких московських письменників як Пушкін, Достоєвський, Аксаков, Хомяков, Толстой і т. і. Основою його було „визволення" балканських славян з турецького ярма та поділ Польщі. Отже він кінчиться властиво там же, де й почався. Найвищою точкою розвитку панславізму було окупування Галичини царським військом в 1915 р. Можна було думати, що панславізм поховано разом з царизмом; але поворот Кремля до засад царської Росії, що виявився особливо яскраво по окупованні українських та білоруських земель, що перебували в складі Польщі, відновив чинність московського імперіялізму і на панславістичнім полі, як в межах СССР так і на Балкані. Нового большевики на цім полі справді нічого не сотворили. З архівів витягнено давно спорохнявілу теорію про єдність трьох „русских" народів, що мала прискорити московщення українців і білорусів, з метою утворення „словянської" більшости над несловянською рештою совєтських народів. Це „відродження" панславізму виявилось яскраво в цілій повені справжньої чорносотенної історичної „літератури" на теми „спільного казанка", а зокрема в недавно виданій „Історії України".

На Балкані розвинулась московська панславістична акція в Болгарії та Югославії особливо буйно по анексії Басарабії та Північної Буковини, а зокрема по відновленні в серпні минулого року дипломатичних зносин з Білгородом. І треба признати, що вона осягнула навіть деякі результати як в Югославії так і в Болгарії, але тривкими вони, як бачимо тепер, не були ніде. Культурним рухом не був панславізм ніде і ніколи, бо народної московської культури не було властиво ніколи, а тим більше нема її тепер. Оскільки він був виявленням московського імперіялізму, спирався він виключно на збройній силі Московщини, в часі війни розуміється ще в більшій мірі ніж в часі миру. Ілюзію наявности якоїсь збройної сили Московщини можна було вдержувати в деякій мірі лише доти, доки Німеччина намагалась вирішити війну на самім лише заході. Тепер же невтральна преса зазначує, що цей плян Берліна принаймні тимчасово полишено та що головні сили німецької армії спрямовано на Балкан. Цього вистарчало, щоб від хитрої будови цілої панславістичної акції витвореної зусиллям московських агентів протягом останнього року в Югославії і Болгарії лишилися самі лише румовища. Оголошення пакту поміж Москвою та Білгородом там же мало спинити німецький наступ, що розпочався дві години пізніше, як і урятувало панславістичну акцію Московщини на Балкані. Але коли народи Югославії мають надію оборонити чи принаймні відновити свою державу, проливаючи кров за неї, то можна слушно сподіватися, що панславістичним плянам Московщини на Балкані завдано тепер смертельний удар.

Коли московські можновладці гадали, що обєднання українських і білоруських земель в мурах совєтської вязниці народів вистарчало для відновлення панславістичної акції й поза межами СССР, то вони очевидно дуже помилились. Як згадувалося вже, збільшення чужонаціонального населення СССР на 20 міліонів нових невільників не збільшило, а зменшило поважно збройні сили московського імперіялізму. Це, що Москва не помогла Югославії, є поразкою не лише панславізму, а й московського імперіялізму взагалі, яка може мати деякі наслідки й для внутрішніх відносин СССР, себто для визвольної боротьби поневолених націй з Україною на чолі. Коли внутрішнє знесилення московського імперіялізму причинилось до його сучасної поразки на Балкані, то й ця поразка московського панславізму в Югославії повинна викликати дальший занепад московських сил в СССР. Коли большевизм звернув в останніх роках цілим фронтом назад до царської Росії, то не зайвим буде згадати, що саме поразки зовнішньої політики царського уряду в кінці світової війни причинилися до розбиття Росії. А сучасна мілітарна нечинність московського уряду до скріплення його збройної сили причиниться в якім разі не може.

З нагоди сучасної поразки панславізму на Балкані варто згадати ролю України в боротьбі проти нього. Нема сумніву, що першим і головним завданням панславізму було московщення України, а відтак вже Польщі та інших словянських земель. Про це свідчить виразно кличне жадання Пушкіна, щоб „всі славянські струмки злились в російськім морі". Не менш виразним свідоцтвом цього є й пушкінська поема „Полтава", вістря якої було спрямоване проти геройського українського гетьмана Мазепи та українського визвольницького руху взагалі. Московській теорії панславізму, яка була в своїй основі нічим іншим як захованим панмосковізмом, протиставило, як знаємо, Кирило - Методієвське братство з Шевченком на чолі, федералізм у відносинах поміж словянськими народами, наскрізь ідеалістичний для тодішньої доби і наскрізь утопійний, як показалося пізніше.

Історія відносин України до словянсько-монгольської зрештою Московщини і Польщі, була півві́ковим запереченням кожного панславізму і славянофільства. Не промовляли на їх користь і сербо-болгарські та польсько-чеські відносини. По світовій війні була властиво сама лише ЧСР єдиним островом панславізму, де чехи намагалися бачити навіть в большевиках „славянських братів". Чи невтральність Московщини при окупованні ЧСР Німеччиною та поділ земель колишньої Польщі вилікували західних словян остаточно від панславізму, будемо при нагоді бачити. Та можна в кожнім разі сподіватися, що південні славяни від нього вилікуються основно.

Поза тим не треба забувати, що коли з московського боку був „панславізм" лише знаряддям чинности московського імперіялізму, то й по боці поодиноких словянських держав існувало завжди в більшій чи меншій мірі стремління використати „ідеольогічний" чинник звязку з „великою словянською державою", хоч і під „інтернаціональним" большевицьким проводом, для осягнення тих чи інших здобутків.

Поразку московського панславізму на Балкані треба тепер усім нам використати на те, щоб висвітлити теперішню ролю Кремлю, а то й Московщини взагалі, щоб всі знали, чого можна від неї надіятись. А це треба знати в першу чергу тим політичним чинникам, що ще далі чогось чекають і чогось надіються від Совєтів.

К. Волинський.

КУДИ ЗВЕРНЕНІ ОЧІ СВІТУ?

Пристань Александрія означає Середземне море, а Середземне море означає головну артерію Британської Імперії та свободу світа — пише журналіст Ленс Колем. Втрата Александрії означалаб для британців вицофання цілої своєї фльоти зо Середземного моря. Вже те одно говорить ясно, яке велике значіння має для Британії Александрія, яка є в нормальних часах найбільшою пристанню в Єгипті, а другою найбільшою на Середземнім морі. Та тепер є вона одною з великих британських воєнних баз, де є згромаджена британська середземноморська фльота під адміралом Канингемом. Через Александрію переходить тепер найбільша скількість засобів, що потрібні для вдержання британських сил над Нілем.

Наближаючись зо сторони моря до Александрії, подорожник бачить здалеку насамперед лінію пальмових дерев, що прикрашують піскове морське побережжя. Потім зачне виринати Александрія зо своїми мінаретами, що зносяться до неба через мряку корабельного диму. З моря вїзджається до середини просторої пристані. Поза нею простягається велике місто.

Александрія була першою важною морською пристанню, яку основано на Середземнім морю. Вона була важним морським осередком, заки зістала розбудована Александром Великим і названа його іменем в 332 р. перед Христом. Він потребував його до сполуки з грецькими пристанями на Егейськім морі.

Положення міста пеначе запрошувалося на морську пристань. Положено воно на західнім кінці гирла Нілю, на вузькім, пісковатім півострові.

В Александрії є дві пристані. Східня пристань, відома в старині як „Велика Пристань", має тепер менше значіння. На суші, що тягнеться від цеї пристані лежить резиденційна частина Александрії, прикрашена широкою дорогою, до якої притикають чудові городи. Західня або торговельна пристань була збудована імператором Олександром і відома є під назвою „Пристань Безпечного Вступу". Вона з північної сторони є замкнена смугою землі, що відома є як Рас-ель-Тін, що означає ріг, обсаджений фіговими деревами, на котрім збудована є літня палата єгипетського короля. На північний захід від Рас-ель Тін є місце давної пристані, де збудовано фарос, себто 400-стопову ліхтарню, яка мала бути першою того рода ліхтарнею на світі. Цю ліхтарню зачислювано до найбільших світових чудес. Фарос знищив землетрус у 13-тім столітті. Через кілька наступних століть, по смерти Олександра Великого, місто Олександрія стало осередком цивілізованого світу. Тут громадилися найбільші артисти і вчені. Тут находилась теж найгарніша бібліотека. Романтичний період міста це часи панування Юлія Цезаря, котрий під впливом любови до Клеопатри, зробив багато для розвитку й уліпшення міста. Опісля Александрія стала одним з перших місцевостей, де почало ширитися християнство. Апостол Марко мав відвідати це місто і проповідувати тут Євангеліє. Опісля через сварки і роздори між провідниками міста, Александрія попала в стан розкладу, що її населення зменшилось до 5,000 душ. Опісля доперва Магомед Алі привернув підупадаючому містові його давнє значіння. У 1882, прийшло до арабського повстання, наслідком якого спричинено багато шкоди місцевим будівлям. Ці завоювання усмирили британці при французькій помочі. Від того часу британці почали вже більше цікавитися справами Єгипту.

Модерна частина Александрії є чаруючим місцем. На протязі нормального року понад 2,000 торговельних кораблів послугується пристанню і розвозить річно єгипетських товарів, до усіх частин світу на суму 60 міліонів фунтів. Нині Західню Пристань охороняє від моря довга барієра. Тут британська фльота може цілком безпечно закинути якор і тут є все, що потрібне для направи кораблів.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

БОГДАНКО

Історичне оповідання з другої половини XVI століття.

(1)

Ой, Богдане, Богдане, запорозький гетьмане!
Та чому ти ходиш в чорнім оксамиті?
Гей, булиж у мене гості — татарове:
Одну нічку ночували,
Стару неньку зарубали,
А миленьку собі взяли.
Гей, сідлай, хлопче, коня, коня вороного
Татар швидко здогнати, миленьку відбивати!"

(Дума про гетьмана Богдана Ружинського).

Поважно пливе до Припеті Горинь,[1]) забираючи води своїх допливів по обох боках.

По її боках багато закрутів, озірців та багниць. А між багницями та озірцями виступають місцями горбовини, залісені та заселені людьми.

Лівий бік Горині обрав собі за осілю литовський князь Ружинський, що мав право виводити свій рід від прямих потомків князів Гедиминовичів.

Прийшов сюди з іншими литовськими князями тоді, коли Литва загорнула була під своє панування східні українські землі.

Чи він застав тут уже селище Ружин, чи так назвав його від свого імення, не знати. Але тут осівся він, обравши його за свою столицю. І стрінуло його тут те, що всіх литовців - завойовників: рід Ружинських поукраїнщився.

*

Безпечно жилося князям Ружинським на своїй дідизні. Її оточували з усіх боків річки, ліси, непрохідні багнища. Деревляний замок був окопаний глибоким ровом, куди можна було в потребі впустити воду з річки; довкола був високий вал із високими чотирма баштами,[2]) на валу — високий дубовий палісадник. Замок був на те, щоб на випадок небезпеки княжі люди могли в ньому найти захист.

Сам замок, хоч великий і просторий, був невибагливий: стіни з грубих, сокирою отесаних бервен, у теремах[3]) прості деревяні лави на грубих у землю повкопуваних ковбицях, позастелювані ведмежими шкурами; такі самі покривала на лежанках деревяних, простих.

Тільки багатий срібний та позолочуваний посуд, розставлений по довгих полицях, поприбиваних довкруги кімнат по світлах, указував, що власник — заможний. Та ще лискуча заграничня зброя та багатий оксамитний одяг зі золотими та срібними прикрасами — все це порозвішуване по стінах на великих оленячих та турових рогах.

В окремому закутку замчища стояла церква св. Трійці, а побіч, у окремому будинку, жило двох духовників і причет церковний.

Тодішні відносини між кметями,[4]) боярством і князями були дружні. Населення давало князям установлену данину, і князь захищав його в біді й помагав у всьому.

Такі відносини збереглися до шіснадцятого століття, коли йде наше оповідання.

Придержувався батьківських звичаїв і молодий двадцятьпять-літній князь Богдан Ружинський. Його батько помер, коли йому було всього пятнацять років. Залишилася вдовамати, що взяла в свої руки керму князівством. Та як Богдан доріс до повних літ, перебрав сам у свої руки владу.

Князь виховувався й виріс серед сільської простоти, серед слуг, дружинників та кметів батькових. Усі його любили, і всі звали його просто князем Богданком.

Життя мешканців того невеличкого князівства, від князя до кметя й раба, було знаковито однакове. Ніхто іншого життя не знав: робили коло хліба, рубали дерева в лісі, плекали пасіку, полювали на звіря, ловили рибу в Горині та в її доплинах, от і ввесь зміст праці княжого народу.

У княжому замку була одна велика кімната, призначена на кухню для численної княжої прислуги й на пекарню. Пекарня була тьмяна. Світло денне через шкуратяні оболонки входило сюди дуже скупо. Ввесь день тут була велика метушня, повно диму та пари з великих горшків. А ввечір, головно в зимі, сюди сходилася княжа челядь із усіх усюдів, вечеряли й опісля бралися за вечірню працю: пряхи пряли льон, коноплі та овечу вовну, ткачі ткали полотно та сукно, чоловіки крутили посторонки, спітали ловецькі сіти на грубшого звіря, інші шили одяги та взуття для княжих людей, старші жінки дерли пір'я й чергувались, освітлюючи скипками кімнату.

Звичайно приходили сюди князь і княгиня, приходив днзвичайно й Богданко.

Кімната оживала від гамору й довгих оповідань, що їх розказували за чергою. Оповідання ці доторкалися іншого світа: чарівниці, відьми, злі духи, лісовики, болотяники[5]) навівали на слухачів страх. Співали й пісень веселих, сумних, геройських[6]) про славні діла тих давніх князів, що на чвіді Царгород здобували, та тих, що билися з ненависними хрестоносцями[7]) з півночі.

(Дальше буде)

[1]) Горинь — лівобічна притока р. Припеті, що впливається до Дніпра; джерела Горині в Галичині, недалеко Збаража та Зборова.

[2]) Башта — вежа; палісадник — майдан, обведений полісадами, себто палями (коликами).

[3]) Терем — староукр. палац.

[4]) Кметь — селянин, хліборob; бояри — укр. шляхта, пани.

[5]) Лісовик — у староукр. віруваннях: дух, що пробуває по лісах; болотяник — дух, що пробуває на болотах.

[6]) Герой — грецьке слово, означає людину, що своїми прикметами (відвагою, неустрашністю) виділяється понад інших людей і за визначними вчинками їх, перевищує; героїв греки вважали за півбогів; геройські вчинки — такі, що перевищують силу звичайних людей.

[7]) Хрестоносці — німецький орден (чин), мав свій осідок у теперішній Прусії; були це воєнничі, ченці; під приводом, що беруться навертати поган на християнську віру, вони нападали на сусідні народи (литовців, прусів, на Польщу), нищили їх краї та загарбували їх під свою владу, а то й зовсім вигублювали, як це зробили з прусами, народом споріднени із литовцями (від давніх прусів залишилась тільки назва); звались вони хрестоносцями від нашитого на свиті червоного одягу хреста.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ВПЛИВ БОМБАРДУВАННЯ.

Люди, що побували в Лондоні підчас бомбардування британської столиці німецькими летунами, стверджують згідно, що ці бомбардування зливають лондонців в одно братство.

Це певно не було в намірі німецьких летунів. Які цілі вони не ставилиб для своїх ройдів, вони певно не хочуть скріпляти британійське солідарність, але її розбивати.

Наприклад вони роблять спеціяльні заходи, щоби поцілити бомбами королівську палату в Лондоні. Певно хотіли показати лондонцям з бідних дільниць, що німці „карають" не лише бідних, але й багатих. Та як лондонці побачили, що вікна палати забиті дошками, як вікна інших домів, у котрих вибух бомби розбив шиби, вони сказали: „Як ці можуть видержати, то можемо й ми".

НАЙШЛИ УКРАЇНЦІВ

У недільному числі „Ню Йорк Таймс" поміщена була стаття якогось безіменного поляка, що недавно дістався зпід німецької окупації й добився до Лондону. Пише, звісно, про життя ріжних народів під німецькою окупацією. Згадує між іншим, що українцям німці дозволяють видавати газети свобідно.

Замітне, що поляк виразно пише: українці. Замітне, бо як існувала Польща, поляки впертo відмовлялися, ба навіть урядово збороняли, вживати цього національного імени нашого народу. Навіть як згадали про українців, то зо змісту виходило, що українці живуть поза межами польської держави.

Чому завдячувати теперішне вживання терміну „український"? Чи може справді поляки набралися розуму й стали, як чесні люди, називати кожний народ так, як він себе хоче називати? Чи може це лише політична хитрість? Мовляв, чеши дідька з рідка. Чи може й тут старе нахабство: підсунути читачеві, що українці мають якісь звязки з німцями, коли німці дозволяють їм річи, які, забороняють полякам?

ЯК ДВА РОБЛЯТЬ ТЕ САМЕ

Автор цеї статті в „Таймсі" видимо обурюється, що нацистичний уряд трактує поляків як нижчий від німців народ, який не здібний до державного життя.

Коли на це обурюється поляк, П. П. Йолес, редактор польського щоденника в Ню Йорку, переконує українців, що вони ще не зрілі до державного життя й тому повинні добровільно піти на науку до поляків.

Нагадується українське народне оповідання про польського пана, що втікаючи перед москалями, забіг до коршми й просив жида його сховати. Жид підсадив його сховатися в комин. Як прийшли москалі, не могли поляка найти. Вже виходили з хати жида, котрий їх вперто переконував, що він не бачив ніякого поляка. На це поляк закричав з комина: „Жиде, як сміеш говорити про мене й не сказати „ясний пан"?"

„ПАНИ" И „ЧЕЛЯДЬ"

Каже цей незгаданий польський автор статті в „Таймсі", що нацистична політика супроти поляків по своїй сутті в тому, що вона трактує німців як народ панів („геренфольк"), а поляків як помічний нарід („гільфсфольк").

Виходячи з цього заложення, нацистичний уряд закриває всі польські університети й наукові інститути, винищує поляків у вільних професіях, словом, трактує поляків так, гейби вони не потребували інтелігенції.

Читаючи ці факти про трактування поляків нацистичним урядом, читач мимоволі тратить до німців усяке поважання: як мало оригінальности мають ті німці. Не можуть нічого придумати своєю головою. Навіть як беруться правити поляками, то й в цьому студіюють, як іншими народами правили поляки.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Ріжні газети помістили в вівторок посмертні згадки, а деколи й статті, про смерть 111-літнього Трaнскрипту, що помер у цю середу, 30. квітня 1941. року.

Це був великий щоденник, що виходив у Бостоні, в стейті Месечусетс. Народився він був у 1830. році, як Бостон мав 60,000 душ населення. Часопис розвивався гарно, і недивниця, бо Бостон мав у 1850. році вже 136,000 мешканців, у 1870. році 250,000, у 1890. році 448,000, у 1900. — 560,000, у 1910. — 670,000, а на початку першої світової війни Бостон сягнув числа трьох чвертей міліона мешканців. Цей зріст населення в Бостоні показує наглядно, які нагоди для зросту числа читачів і розвою бизнесу мав „Транскрипт".

Коли, не дивлячися на те все, „Бостон Транскрипт" тепер упокоївся, хоча населення з Бостону не випровадилося, то це лише показує, яка сьогодні небезпека грозить кожній іміґрантській газеті, котрої число читачів через закриття іміґрації й постійне вимирання старих читачів мусить з невмолимою конечністю зменшуватися.

ЦЕ БУЛО ЛЕГКО

Першою новинкою в великому числі американських газет у минулий вівторок була вістка про прийняття резиґнації Линдберга з летничого корпусу американської армії.

І нема сумніву, що це є великою новинкою, коли цього летуна, що за перелет Атлянтику був проголошений героєм і обсипаний відзначеннями й титулами, нині доведено до того, що він зрікся почесного становища в американській армії.

Все таки мені здається, що не доконано тут великої штуки. Най попробують заставити Линдберга віддати медалю, яку він дістав від Гітлера.

ЩО ТАКЕ ВОЛЯ

На недавній конференції Американського Союзу Газетних Видавців, що відбулася в Ню Йорку, розглядано між іншим спеціяльно трудноці „малих газет" перечислювано один за другим клопоти, що підривають малі часописи, як: зріст коштів на матеріяли, на робітників, податки; розглядано способи, як цьому зарадити, а накінець один з бесідників підняв найосновніше питання, кажучи:

„Внаслідок цих умовин ми маємо нині менше часописів, а тим самим менше засобів для добуття знання і матеріялів для дискусії, котра є так життєвою справою для вдержання такої свободи, яку заведено в Америці".

Цей видавець думає, що для удержання свободи треба знати факти й про них дискутувати, а для цього треба читати часописи. Як звісно, є люди, які думають, що свобода в тому полягає, щоби бути „звільненим" від газети.

Конвенційні Проекти

[24]

Товариство Вільні Козаки, відділ 316. У. Н. Союзу в Рочестер, Н. Й., ухвалило на своїх зборах, дня 13. березня 1941., подати під розвагу конвенції такі точки:

1. Щоб напрям урядового органу У. Н. Союзу був надалі демократичний, як і досі.
2. Щоб виборча комісія перед обняттям свого обовязку на конвенції зложила перед делегатами приречення, що буде справедливо рахувати голоси.
3. Щоб новообраний уряд У. Н. Союзу працював над злукою всіх українських запомогових організацій в Америці.
4. Щоб У. Н. Союз мав стейтові конвенції, які відбувалисяб рік перед звичайною конвенцією. Для переведення цього пропонуємо вибрати комісію з трьох людей, яка підготовлялаб плян таких конвенцій і дала цей плян під референдум членам.
5. Вважаємо назначення місця звичайної конвенції головним урядом не практичним, і тому пропонуємо, щоб це робила сама конвенція.
6. Щоб головних урядників вибирати з таких стейтів, в яких У. Н. Союз має 500, або більше членів.
7. На випадок смерти, резиґнації, або нездібности якогось головного урядника, щоб покликати тих кандидатів, що одержали на конвенції на даний уряд найбільше голосів.

Петро Ковтун, предс. і дел.; **Михайло Луцишин,** касієр; **Василь Іванців,** секр. і дел.

ПОВІДОМЛЕННЯ
ДЛЯ ДЕЛЕҐАТІВ З НЮ ЙОРКУ И ОКОЛИЦЬ.

Подаємо до відома всім тим делегатам, що бажають їхати разом на конвенцію У. Н. Союзу, що поїзд, який матиме спеціяльний вагон, призначений тільки для делеґатів, виїде з Ню Йорку з Пенсилвенійської стації в неділю, 11-го травня, в годині 11. перед полуднем.

Цей самий поїзд ставатиме в Нюарку в годині 11:15, в Ню Бронсвік в годині 11:37, в Трентон в годині 12:03, і на Норт Філядельфії в годині 12:32.

Делеґати, які будуть виїжджати з Ню Йорку, повинні бути на Пенсилвенійській стації не пізніше як в годині 10:30 рано, і там в головний почекальні коло „інформейшен" стрінутись з головним радним п. І. Гузарем, який спише всіх делеґатів та займеться викупленням спільного подорожного тикету до Гарисбурґу по зниженій ціні.

Знова делеґати, які будуть виїжджати з Нюарку, повинні бути на місцевій Пенсилвенійській стації, в почекальні коло „інформейшен" в годині 10:45 рано. Там їх стріне головний фінансовий секретар-касієр п. Р. Слободян, який займеться полагодженням усіх формальностей, звязаних зо спільним виїздом.

Ці делеґати, для яких буде ближче їхати з Ню Бронсвік, не повинні купувати тикетів на стації, але по приїзді поїзду, всідати відразу до спеціяльного вагону, де можна буде купити тикет від представника залізничої компанії, який буде їхати разом з делеґатами з Ню Йорку до Гарисбурґу.

Делеґати з Трентону й Філядельфії можуть також прилучитись до згаданої групи делеґатів з Ню Йорку, та їхати разом з ними до Гарисбурґу.

Поїзд приїде до Гарисбурґу в годині 3. пополудні. Час, який тут є поданий для їзди, є STANDARD TIME.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК МИ ВІДНОСИМОСЬ ДО СВОЄЇ ПРЕСИ?

Десятки літ читаю „Свободу". А що належу чи не до найстарших іміґрантів, то й знаю добре, чим та газета для нас була, як нас виховувала, чого привчувала. Знаю, що ми виховувались на тому, що нам передавала „Свобода". Тим ми жили. І туди наше серце спрямовувала, куди вона вказувала. А згадую за те, що ми старші й без того добре знаємо, бо не можу надивуватись, як це може бути, щоби були між нами такі, що того не хочуть бачити і розуміти. „Свобода" була для нас завжди доброю Мамою. Молоді може й не знають того, що зробила „Свобода" для українського народу в Америці. І я їм не дивуюсь. Але тяжко мені зрозуміти, коли нема розуміння для тяжкого положення „Свободи" в конвенційних проектах. Ми не можемо ставитись легковажно до газети, що ширить між нами просвіту вже малощо не 50 років. І не можемо так ставитись у теперішню пору до української преси взагалі, коли бачимо, що вона підупадає, що може пропасти. Коли хтось каже, що це забагато 30 центів на місяць на свою газету, то це сором нам усім, коли таке появляється друком. Бо ми повинні подбати, щоби наші газети подвоїли свої видання. Ми не повинні жалувати на те гроша, а повинні мати собі за честь, що от маємо в Америці українську пресу, що може отверто боронити української державности і соборности. Ми повинні мати окремі пресові фонди, щоб допомогти нашій пресі мати більше потрібних сил, щоб газети могли виходити цікавими і могли мати дописувачів з тих земель, де живуть українці. Як один з найстарших членів У. Н. Союзу можу тільки просити Шановних Делеґатів на конвенцію У. Н. Союзу, щоб вони подбали, щоб в Гарисбурзі перейшли такі ухвали, щоб ми всі могли заспівати „Свободі" Многая літа! Тим покажемо, що ми є добрі діти тої Мами, що нас виховувала.

Йосиф Катулька, член 361 від. У. Н. Союзу.

З КРИСТИНОПОЛЯ

Кристинопіль на Белзчині — маленьке провінціяльне містечко, чи не найдальше висунене на схід. В Кристинополі є українська 7-клясова народня школа, школа домашних господинь, захоронка для передшкілля й гурток молоді, що додержує кроку в своїй праці іншим організаціям. В освітнім розвою веде перед і новозаснована школа домашніх господинь під проводом фахових сил СС. Служебниць, головно с. Теодозії Варецької, організаторки школи, що тихою та солідною працею змогла вдержати школу на високому рівні.

ТВЕРДИТЬ, ЩО АМЕРИКА ПІДЕ ДО ВІЙНИ

У місті Едмонтоні негайно по Великодних святах відбувалась річна конвенція Албертійського Учительського Стовариіпення. На тій конвенції промовляв теж і д-р Гаролд Роґ, професор виховання в учительській колеґії, Колюмбійського університету. Згаданий педагог сказав зґромадженим учителям з цілої провінції, що з винятком кількох політичних провідників, американці відчувають, що війна є справою, в якій вони всі візьмуть участь. Зірвання зносин з державами „осі" може статися за тиждень або аж в зимі. Але в дійсности американці вже є у війні.

Орґанізаційний директор Нового, Світового Виховного Стовариіпення, відомий письменник і авторитет в соціяльних науках, д-р Роґ є одним з найважніших провідників руху „поступового виховання" в Злучених Державах. Його звязь з Новим Виховним Стовариіпенням спричинила, що він відвідав багато частей світа. Він є також орґанізатором конвенції Нового Виховного Стовариіпення в Мишиґен, що відбудеться цього року в липні і в якій візьмуть участь делеґати з кожної частини світу.

„Прогресивне виховання" зєднує собі симпатії в Злучених Державах від часів горожанської війни, заявив згаданий професор, і набрало свого найбільшого розгону від минувшої війни. Воно старається позбутися всякої примусової (реґіментації) і стислости в школах, заохочує до незалежности і належної оцінки національних державних проблем між студентством і виховує студентів у все, щоби були корисні в „в великій творчій добі, що наступить по війні".

ПАННА МАРУСЯ ПАЛЕҐА, молода, талановита танцюристка, що виступить з танцями в балеті в опері „Мазепа", що буде виставлена в неділю, 4. травня, в „Mosque Theatre" у Нюарку, Ню Джерзі.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У неділю, 27. квітня 1941. померла нагло членкиня 28. від. У. Н. Союзу в Маганой Плейн, Па.

МАРІЯ ХОРВАТ.

Покійна родилася на Лемківщині, в селі Репідь, повіт Сянок. Полишила в смутку 6 дітей: Миколу, Анну, Параску (замкова Русинко), Теклю, Григорія й Єву.

Похорон відбудеться в суботу рано, в 9. год. з дому жалоби в Маганой Плейн, Па., до церкви св. Йоана Хрест. в Мейзвил і на цвинтар в Фраквил, Па.

Нехай прибрана земля буде Їй пером!

John Onyskonych, Sec.

ОЛІВЕЦЬ ДО ПІДПАЛУ.—Нюйорській поліції показано на зборах між іншими підпальними засобами цей олівець, котрого письмо перетідає метал і спричиняє пожар протягом пів години.

ФОНД РЕКОРДОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ

(Виказ число 7)

За почином Українського Конгресового Комітету наспіли далі оці датки і замовлення на рекордовання української пісні у виконанні хору проф. Олександра Кошиця:

Українська Федерація стейту Мішіґен, 8 замовлень	$ 80.00
Петро Бронецький, Честер, Па., замовлення	10.00
Лея Тягнибік, Шікаґо, Ілл., замовлення	10.00
Тов. Український Дім, Ленсинг, Міш., замовлення	10.00
Василь Сподарик і Василь Федерович, Вест Варвик, Р. Ай., замовлення	10.00
Фамілійна Кооператива, В. Варвик, Р.Ай., замовлення	10.00
Українсько-Американський Горожанський Клюб, Бофало, Н. Й., замовлення	10.00
Передтим проголошено	1,110.98
Разом	**$1,250.98**

Зо замовлень, які наспіли дотепер, у виказі подані тільки ті, що заплачені готівкою. Хто прислав замовлення без грошей, того прохається прислати належитість за десять рекордів (20 пісень) в сумі $10.00. Конгресовий Комітет гарантує замовлюючим, що вони одержать замовлені рекорди, або зложена ними сума буде їм повернена в цілости, якщо через брак відповідної кількости замовлень виконання рекордів не буде можливе.

Степан Корпан,
касієр Українського Конгресового Комітету

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(7)

Господарське життя має виразний характер **індивідуальної** господарки. Первісна спільна господарська одиниця, подібна до югославянської задруги, держиться так довго, як довго існує ще почуття родинного звязку між її членами, забувається той звязок, спільнота розпадається. Зрештою на початку християнської ери на Україні господарська родинна спільнота вже в руїні, та в праві лишився тільки по ній слід минулого. Спільне господарство є противне українській ментальности, противно як у росіян, де комунізм мав все свого попередника в так званім „мірі", що дожив в Росії аж до комуністичної революції.

Чи устрій старої України **був демократичний?** Така проблєма часто заторкається в українській публіцистиці. Знаменитий історик права старої Руси проф. Владимірський-Буданов, автор найбільше поширеного університетського підручника з тої ділянки, так характеризує суспільний устрій поодиноких частин давної київської держави — Руської Землі. В групі земель нинішнього російського народу відразу бере верх абсолютизм, в білоруській групі (Полочнина та Новгородщина) републиканськo - демократичний лад, на полудні в українській групі боярсько-аристократичний. Перевага боярсько-аристократичного елементу яркіша на Західній Україні (галицьке боярство), менше впадає в очи на Східній Україні, де провідні верстви нераз притягають собі до помочи городське віче, але тільки віче головного города. На ділі не віче вирішує справу, тільки верхівка, з якою звичайно тримає вище духовенство. На київськім вічу нерідко проводить митрополит. Не можна поминути й того, що роля українського боярства не була надто державно-творча; груповий егоїзм бере перевагу над добром землі.

Великанський імпульс до розвою **староукраїнської літератури** дав не хто другий тільки Ярослав Мудрий. Популярно повторюється у нас одно із його культурних діл: основання бібліотеки при катедрі Св. Софії. На ділі Ярослав Мудрий не оснував бібліотеки, бо тоді ще не було що складати на полиці, тільки заложив великий перекладний інститут. Кільканацять перекладчиків і копістів в одних особах літами цілими сиділи та перекладали що кращі твори грецького християнського духа на церковно - словянську мову. Це було величезним культурним здобутком, бо той почин побудив місцевих людей до самостійної літературної творчости. Першими появляються біографії Володимира В., за ними йдуть богословські твори митрополита Іларіона, життеписи перших печерських угодників, що стали основою Печерського Патерика, пісні Бояна, літописця Нестора та його наслідників, подорожнича література, проповіднича та знамените Слово о полку Ігоря.

Українське **мистецтво** того періоду стояло під непереможним впливом византійського мистецтва та старої народної мистецької творчости. Така координація була тим облегчена, що й старе народне мистецтво не було чуже грецькому духови. В архитектурі всевладно домінує византійський стиль (київська Десятинна церква, Св. Софія, храм св. Спаса в Чернигові). То саме видимо в декоративнім мистецтві (мозаїки), в підборі красок та в мистецьких предметах щоденного вжитку. Та вже в першім столїттю, подібно як в церковно-словянську мову вкрадалися елементи народньої мови, так само і в мистецтво елементи народньої мистецької творчости. З часом витворюється спеціяльний рід українізованого византійського мистецтва в архитектурі, малярстві та декорації.

Найбільше оригінальною та зглядно незміненою частиною української передхристіянської культури лишився **побут,** себто звичай щоденного життя в першу чергу мас, а також й вищих верств. В щоденнім побуті виступають виразні риси старої доісторичної, тільки християнізованої культури. Життя то не тільки боротьба за існування, то також насичування себе та уживання краси життя; бо життя є гарне та приманчиве. Від нього не втікає навіть хреститель України св. Володимир. До життя треба підходити практично з життевою мудрістю, словом життєвий оптимізм як у греків. Давний поганський побут пристосовано тільки до християнської віри. Поганське свято „колядок" зідентифікували з Різдвом Христа, свято весни з Воскресенням і так дальше. Колядки, обряди лишилися мало тільки змінені. Лишилося й по нинішний день безлік обрядів та народних звичаїв, що своїм походженням нерідко сягають мабуть у трипільську культуру. Толеранція для других вір була широко стомована а навіть перейшла у найстарше церковне законодавство Володимира В., в його Церковний Устав.

Навіть **родинне життя** не багато змінилося. Спершу тільки вищі верстви брали церковний шлюб, нищі довго обходилися традиційним весіллям, одначе і для одних і для других не було подружа без традиційних довгих обрядів доісторичного весілля, ще навіть в XVII-тім століттю. Старі наші джерела, а в протоісторичні часи також арабські джерела багато говорять про вірні та люблячі українські жінки; це дружина, приятель життя „ладо" — себто дар божества. Знаменне, що українські жінки, які виходили заміж до чужих країв не мали доброго життя. Прим. Евпраксія Всеволодівна, жінка цісаря Гайнриха IV. мусіла від нього втікати, їх родинна справа була суджена на церковнім соборі, який признав її слушність. Після того вертає вона на Україну та вступає у монастир. Дещо вказує, що й родинне життя Анни Ярославни, французької „рейни" не було найліпше. Причин треба мабуть шукати в тім, що українська жінка привикла в батьківщині до рівности з мущиною, не могла погодитися з іншими звичаями на хаході, що ставало джерелом конфліктів.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні Збори Бр. св. Стефана, від. 221., відбудуться в неділю, 4. травня, в 12. год. вполудне, в салі церковній при Оклей і Райс вул. Збори відбудуться тиждень скорше задля того, що два урядники є делегатами, котрі від'їдуть на конвенцію перед неділею, в котру звичайно мали би відбутися збори. Просимо цїх членів й членниць явитися на збори, що відбудуться в неділю, 4. травня. — Ф. Васильковський, предс.; О. Любас, кас.; Т. Шпікула, секр.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

Внутра шаф належить що місяця витирати кедровим олієм для відгонення молів, бо лише шафи, виложені кедровим деревом, забезпечені є від їхньої настирливости.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 292. Том сполював дичину.

Але голод великий пан. Хоч не вдалось Томови перший раз, він таки знов виліз на дерево чекаючи, аж знов появиться якась **дичина.**

Через хвилю дійсно появився новий козел. Цей раз хлопцеви пощастило. Він скочив на козла і заки той зміг його струтити, він ножем пробив його.

Козел впав неживий. Стоячи над мертвим козлом Том почував велику радість і гордість, що ось він сам собі дає раду в нетрах!

Нова надія вступила в хлопця. Хто зна, може йому вдасться пережити всі небезпеки, поки Тарзеля його не відшукає? Та Тарзеля сама **була в небезпеці.**